

Sunday Chabura

כיבוד אב

כבוד זקנו

מראה מקומות

(א) מהרי"ק שורש מ"ד פסק שאין לנכד לומר קדיש יותר משאר אדם. והטעם הוא משום, שאמירת קדיש הוא משום כיבוד אב ואין שום חיוב של כיבוד אב על זקנו

(ב) רמ"א יו"ד סימן ר"מ סעיף כ"ד פסק כנגד מהרי"ק. וכתב שיש חיוב לכבד אבי אביו אלא דחייב בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו. ט"ז ס"ק כ' הביא שמקור של הרמ"א הוא מהמדרש בפרשת ויגש, מובא ברש"י עה"פ ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק עיי"ש שמתמיה על המהרי"ק.

(ג) גר"א שם אות ל"ג הביא מקור למהרי"ק מרש"י מס' מבות י"ב: ד"ה ה"ג אלא לא שכתב שאם אחד הרג בנו אז בן בנו הוא הגואל הדם ומותר להרוג זקנו משום שאין עליו חיוב כיבוד אב כלפי זקנו.

ויל"ע מהו יסוד המח' הנ"ל

(ד) והנה בטעם החיוב לכבד זקנו כתב בספר חרדים פ"ד ממ"ע התלויות בפה, שהוא משום "דבני בנים הרי הם כבנים".

(ה) טוב טעם ודעת (ר' שלמה קלוגער) קמא סימן רי"ג כתב שהטעם הוא משום שע"י מה שמכבד זקנו, זהו גופא כבוד לאביו. ואין זה מצוה חדשה לכבד זקנו אלא שהוא חלק מחיובו לכבד אביו. (ועפ"ז מתרץ רש"י מכות)

(ו) גמ' סוטה מ"ט. רב אחא בר יעקב...לאו בריך אנא ופרש"י ד"ה בר ברתך ואין עלי לכבדך כבן. ולכאורה יש ראי מפורשת כדברי מהרי"ק. אלא שהגר"א אות ל"ד שם מחלק בין בן בנו, לבן בתו. לכאורה זה קאי כסברת החרדים ודלא כר' שלמה קלוגער

(ז) שו"ת רעק"א קמא סימן ס"ח ד"ה הנה הדבר פשוט כתב שהא דמחוייב לכבד אביו יותר מזקנו היינו דוקא בשאין הכיבוד אב בניגוד לכיבוד הסב. דאלת"ה הא ידוע הדין דאביו אומר השקיני מים ואמו אומרת השקיני מים, שההלכה הוא שנותנים להאב שאתה ואמך חייבים בכבודו. ולכאורה יש נוגע כלל הנ"ל גם באביו ואבי אביו.

באמת שמצאתי ב) מוגה סביבת התוס' דהרי"י פסק כרב יהוד' דאמר אקימחא דחיטי מברכין בפ"ה⁸ מ"מ סמי מקמי כל הני רברבתא. ועוד דאפילו רב יהודה מודה בהא לפי הנלע"ד דדווקא בקמחא דחיטי סבר רב יהודה דמברכין בפ"ה דעדיין נכר הפרי כדפי' שם התוספות דאייירי שאין נטחן הדק ויש בו עדיין טעם חטה אבל האי קונפיט"ו של ענבים דאין לו שום מראית ענבים ולא טעם ענבים כלל נלע"ד שבוה מודה רב יהודה⁹ ועוד דלפי הנלע"ד לא אישתני לעילויא כי אם לגרעות' וכדפי' לעיל.

ועוד לא יהא אלא ספק הלא פסקו הפוסקים היכא דאיכא לספוקי בפ"ה או בשהכל דיש לברך שהכל מאחר (שם מ, א) דעל כולם אם בירך שהכל יצא ומכל הני טעמי נלע"ד דבר פשוט דיש לברך עליו שהכל.

וגם על הגודגדניות שעושים מהם צרוא קונפיט"ו הוא הדין והוא הטעם דמברכים עליו שהכל לפי הנלע"ד¹⁰. ואל תשיבני ממה שכתב בטור אורח חיים¹¹ שנחלק עליו חבירו כמוברא"ן של חבושים וורדין ומיני עשבים ואמרו שיש לברך עליהם בפ"ה דפשיטא דשאני חבושים וורדין ועשבים שהם טובים יותר מבושלין מחיין¹² ולכך מברכין עליהן בפ"ה לדבריהם וכמו שכתבו הפוסקים דכל שיותר טוב מבושל מחי שמברכין עליו שהכל כשהוא חי ובפ"ה כשהוא מבושל ובפירוש הזכירו חבושים.

ושלום מאתי הצעיר יוסף קולון בן מהר"ר שלמה זל"ה

קצור ופסקי השורש

על דבר הענבים שמבשלים אותם עד שיעבו וקורין אותם בלעז קונפיטי מברכין עליהם שהכל נהיה בדברו, וכן על הגודגדניות שקורין ציראסי או מריני קונפיטי.

שורש מד

מצינו בשום מקום. וא"כ אין לו לומר יותר קדיש מאדם אחר אלא שנהגו כן.

והא דאמרינן דבני בנים הרי הם כבנים היינו דוקא לענין פריה ורביה דאהא קתני לה כדאיתא בבכורות (יבמות סב, ב) אבל לא לענין אחר. ותדע דכן הוא שהרי בן הבן כשר להעיד לזקנו לדברי מר בר רב אשי⁵ כדאיתא פרק יש נוחלין (קכח, א) ואע"ג דלית הלכתא כוותיה. מ"מ פשיטא שצריך הוא ליישב הברייא דמייתי פרק הבא על יבמתו (סב, ב) דבני בנים הרי הם כבנים אלא ודאי לענין פריה ורביה דוקא אתמר כדכתבתי לעיל. ומ"מ אמת הוא שנהגו שאפי' איש נכרי שאין קרוב כלל אומר קדיש בשביל אחר ואפילו במקום שיש אומרים בשביל אב ואם, אלא שאין נוטל כל כך כמו מי שאומר בשביל אב ואם ותמיד עושים פשרה שיטול הנכרי שלישי או רביע והשאר יטול בשביל אביו ואמו וכ"ש האומר בשביל זקנו שיטול גם הוא חלק אפילו במקום שיש אומר

שייך להר"ר יצחק מאיגרא

נלע"ד דאפילו היינו אומרים שיש לומר קדיש בעבור זקנו או זקנתו דבני בנים הרי הם כבנים מ"מ לא הו' כבנים ממש¹ ויש לו לבן ליטול יותר מכן הבן וזה דבר פשוט, וכ"ש דלפי הנלע"ד אין לבן הבן לומר קדיש בשביל זקנו יותר מאדם אחר שהרי (א) מצינו שאמירת הקדיש תלוי בחיוב הכבוד שהרי אמרו הפוסקים ששני אחים נוטלים שני חלקים בקדיש² משום שכל אחד חייב בכבוד אביו, ומאחר שהדבר תלוי בכבוד אביו א"כ (ב) נראה שבן הבן שאין (א) חייב בכבוד זקנו³ שהרי לא מצינו בשום מקום שיתחייב אלא בכבוד האב והאם ואשת אביו בחייו ובעל אמו בחייו ואחיו הגדול ומוכח להו' מקראי כדאמרינן בכתובות פרק הנושא (קג, א) או אשת אביו אפילו לאחר מיתת אביו למצוה בעלמא⁴ כדאיתא התם. אבל בן הבן בכבוד הזקן זה לא

חילופי גירסאות ותיקוני טעויות: (ב) צ"ל שבאמת מצאתי. (א) צ"ל אין. (ב) צ"ל יבמות סב, א.

4. וכ"כ במ"ב סי' רב ס"ק מד ועי' מג"א סי' רח ס"ק יג. 5. שם ע"ש. 6. עשין כז. 7. סי' רח ובשר"ע סעי' ה. 8. עי' בתר"י שם הביא כן בשם ר"י. 9. עי' רא"ש שם סי' ב. 10. ב"י סו"ס רר. 11. סי' רד ושו"ע סעי' יא. 12. ב"י שם וחלק על החילוק שחילק רבנו ע"ש וכ"כ במ"ב ס"ק נב. 1. עי' יבמות סב, ב לכו"ע תרי מחד לא. 2. ד"מ יו"ד סי' שעו סק"ט ורמ"א סעי' ד. 3. ד"מ שם ובס"י רמ"א סעי' כד וב"ח שם וחלקו עליו ועי' בבאגרא. 4. טור סו"ס רמ ועי' שו"ע סעי' כד. 5. ב"ח סי' רמ עי"ש.

(יד אברהם)
 כא) שם) גראה' לי ובר. כן משמע מלשון רש"י סוטה מ"ט ע"א (ידה) בר ברתן אני ואין עלי לכתבך כבן, עכ"ל. צריך לומר דעל ידי מילוי המים היה מתחבט מתלמוד תורה, ועל כן אמר שאינו מחוייב לכתבך כמו אב ממש דמחוייב להביא לי מים

חִי אֱלֹהֵי וְאֲרָאנוּ בְּטֶרֶם אֲמוֹת: מו א וַיֵּסַע יִשְׂרָאֵל וְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ וַיָּבֹא בְּאֶרֶץ שָׁבַע וַיִּזְבַּח זִבְחִים לֵאלֹהֵי אָבִיו יִצְחָק: ז וַיֹּאמֶר

רש"י

שפתי חכמים

יִשְׂרָאֵל סָגִי לִי חֲדָוָא עַד כְּעֵן יוֹסֵף בְּרִי קִיָּם אֲזִיל וְאַחֲזִינָה עַד לֹא אֲמוֹת: א וַנִּטֵּל יִשְׂרָאֵל וְכָל דִּי לֵה וְאַתָּא לְבָאָר שָׁבַע וְדָבַח דְּבָחִין לֵאלֹהֵי אֲבוּהִי

שמחה ומדוה הוֹלִיל ועוד יוסף בני חי: (א) בארה שבע. כמו לנאר שבע ה"א נסוף מיצה נמקום למ"ד לאלהי אביו יצחק. חיינ אלס נכבוד חניו וקנו לפיכך מלה נלמק ולא נלמקהס:

נבואה, כדכתיב (דברי הימים א' י"ב י"ט) וירח לבשה את עמשי: ס דקשה לרש"י דהוה ליה למימר לאלהי אבותיו או לאלהי אברהם, דהא

רמב"ן

ותאכל את העולה, וכתיב (דברים י כד) כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא וגו'. עד כאן במדרש. ומדבריהם נלמוד שמפני כן לא אמר ויזבח זבחים לה', לפי שעתה כבר זכה יעקב בחלקו, שנאמר (מכה ז כ) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, והוצרך לפרש עתה. והנה בזכות הקרבות נראה אליו אלהי יצחק אביו במראות הלילה במדת הדין רפה, זהו שאמר אלהים במראות הלילה, והוא מה שאמר אנכי האל אביך, כי הוא האל בית אל אשר אמר לו בחזן אנכי האל בית אל אשר משחת שם מצבה (לעיל לא יג), והוא אלהי אביך, הוא השם והיא המדה, והבטיחו שלא יירא במצרים כי יזכה בדינו ויגאל אחר הענוי, וזהו טעם ואנכי אעלך גם עלה:

וכתב הרב בפרק כז בחלק הראשון במורה הנבוכים כי תרגום אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, אנא איחות עמך ואנא אסקינך. ונפלא הרב בזה על דעת אונקלוס, ואמר כי אונקלוס שם כל מאודו להרחיק הגשמות בכל סיפור אשר בתורה, וכל אשר ימצא מאלו השמות המורים על מין ממיני התנועה, ישים ענין התנועה לכבוד נבוא או לשמירה מהאל, ומתרגם וירד ה' (שמות יט כ) ואיתגלי ה', ארדה נא ואראה (לעיל יח כא) איתגלי כען ואיחזי, ואם כן למה תרגם כאן אנא איחות. ופירש הרב כי בעבור שאמר בתחלת הענין ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה, לא היה קשה לאונקלוס לספר המאמר כאשר נאמר במראות הלילה, כי הוא סיפור אמירה לא סיפור מעשה שהיה, כי יש הפרש גדול בין מה שיאמר בחלום או במראה הלילה, ובין מה שיאמר במחזה ובמראה, ובין מה שיאמר בדבר מוחלט, ויהי דבר ה' אלי לאמר, או ויאמר ה' אלי לאמר, אלו דבריו. וכן אמר (הרמב"ם במ"ג א מו) שהרחיק אונקלוס השמיעה

א. ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק. חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו, לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם, לשון רש"י. ואיננו מספיק, שהראוי לומר לאלהי אבותיו בלי שייחד אדם, כמו שאמר האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו אברהם ויצחק (להלן מח טו), ובתפלתו אמר אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק (לעיל לב י), או יאמר ויזבח זבחים לה' כמו שאומר באברהם (לעיל יב ז) ויבן מזבח לה'. ומה צורך לפרש בו יותר:

אבל הפסוק הזה יש בו סוד יגלו לנו אותו שם בבראשית רבה (צד ה), כי כאשר בא יעקב לרדת מצרים ראה כי הגלות יתחיל בו ובזרעו, ופחד ממנו וזבח זבחים רבים לפחד אביו יצחק שלא תהא מדת הדין מתוחה כנגדו. ועשה זה בבאר שבע שהוא בית תפלה לאבותיו, ומשם נטל רשות בלכתו לחזן. ואמר הכתוב זבחים, להודיע שלא היו עולות כאבותיו, כי אברהם עולות הקריב. ורבותינו אמרו (זבחים קטו.) לא הקריבו בני נח שלמים, עולות הקריבו, ובנח כתוב מפורש (לעיל ח כ) ויעל עולות במזבח, אבל יעקב מפני פחד ה' הקריב שלמים להשלים אליו כל המדות, כמו שדרשו (תורת כהנים ויקרא טו א) שלמים שמטילין שלום בעולם. והנה היתה תחלת כונתו במדת הגבורה שהיא הקרובה אליו, וזהו הטעם שהזכירו בבראשית רבה (צד ה) שחייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו, והוא הטעם שאמרו שם בלשון אחר בתחילה שואלין בשלום התלמיד ואחר כך שואלין בכבוד הרב:

וראיתי במדרשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר קלה) בלשון הזה וישבע יעקב בפחד אביו יצחק (לעיל לא נג), וכי יש אדם שנשבע כך באמונת פחד אביו, אלא עדיין לא נתן ליעקב כח ונשבע ככח שנתן לאביו, שנאמר וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, ומאי ניהו הוא דכתיב ביה (מ"א יח לח) ותפול אש ה'

תלויות גם באוזן דהא כתב הרמב"ם בפ' ראשון מהלכות
ברכות דכל הברכות כולן מצוה שישמיע לאזניו כל תיבה
שיוציא מפיו והסכימו רוב הפוסקים שאם לא השמיע לאזניו
לא יצא וצריך לחזור ואפילו תפלת י"ח שתקנה בלחש לא
אמרו אלא שלא ישמע חבירו אבל אם לא השמיע אפילו
לאזניו לא יצא ענף מצוה :

פרק רביעי מ"ע מן התורה התלויות
בפה בקנה ואפשר להיימן בכל יום :

א ב דבור חמישי דעשרת הדברות כבד את אביך ואת
אמך חייב לכבדם בדבור שידבר להם בנחת בלשון
רבה וכבוד ואדנות כמדבר למלך זהו פשוטו של מקרא
ומגזרה שוה למדו דגם חייב לכבדם בגופו ובממונו ולהאכילם
ולהשקותם ולהלבישם ולעשות כל צרכיהם כעבד כדנכתוב
לקמן בס"ד וזה לשון מכילתא כבד את אביך ואת אמך
שומע אני בדברים תלמוד לומר כבד את ה' מהונך אמור
מעתה מאביל ומשקה כו' ואמרו פ"ק דקדושין דהמדבר
קשות לאביו או לאמו אע"פ שמאכילם תרנגולות טפוסמות
יורש גיהנם, ובמדבר סיני רבה פרשת נשא אמר נפתלי
כיבד את אביו יותר מדאי שהיה אביו שלחו לכל מקום
שרוצה והיה זריז בשליחותו ורץ כאיל והיה תמיד מדבר
לאביו בריצוי דברי פיוס צוף דבש אמרי נועם היינו דכתיב
נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפרי ממנין תרי"ג : במנין
המצות מנו כבוד האב והאם למצוה אחת ופרטין שתי ענפי
מצוה : (ג ד ה ו ז ה ט י) דרשו רז"ל בסוף מסכת כתובות
את אביך לרבות אשת אביך ואת אמך לרבות בעל אמך
וכל דאתרבי מאת דאורייתא הוא כדכתבנו לעיל וכתב
רבינו יונה בספר היראה דבכלל את אביך הוי נמי אחיך
ובכלל את אמך הוי נמי אחיך וכתב נמי הר"ר ר' ישראל
בפ' מגורת המאור נתיב י"ד דאבי אביו בכלל אביו וכן אם
אביו ואם אמו בכלל אמו וכן אבי אמו והכי איתא בכראשית

רבה

רבה על פסוק וזבח זבחים לאלהי אביו יצחק לכך הזכיר
 יצחק ולא אברהם שחייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד
 זקנו והביאו לשון זה בחומש רש"י והרמב"ן משמע דשניהם
 מדאורייתא אלא דבאביו מחייב טפי מזקנו והוא הדין לזקנתו
ומעמא דכולהו משום דבני בנים הרי הם כבנים וכן האיש
 חייב בכבוד חמיו וחמותו ומעמא משום דאיש ואשתו כחד
 נופא חשיבי ואב ואם של זה כאב ואם של זה והכי איתא
 במדרש שוחר טוב על פסוק ואבירא גמרא שאמר דוד לשאול
 חמיו והביאו השור והבתוב גנה בת קמה באמה כלה
 בחמותה השוה כלה לבת קמה באמה ותד"א כבד את
 אביך וסמך ליה לא תנאף מה ענין זה אצל זה ללמדך שאם
 נשא אדם אשה והיא אינה מכבדת אביו ואמו בעת זקנתן
 הרי הוא כאלו נואף כל ימיו לכך נאמר כבד ולא תנאף
 כבד ולא תגנוב מה ענין זה אצל זה ללמדך שאם יש לו
 לאדם בנים או בנות בתוך ביתו ואינם מכבדים אביו ואמו
 כאלו גונב נפשות כל ימיו לכך נאמר כבד ולא תגנוב עכ"ל
 לכן כל חרד מצות אלהי ישראל יפקח עיניו פן יחטא
 באהת מאלה והתרשל ואשם ותפגע בו מדת הדין ח"ו
 ענפי מצוה : (יא) מצות עשה להזכיר יציאת מצרים בפסח
 ביום ובלילה שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ
 מצרים כל ימי חיך ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות
 ממנין תרי"ג לסמ"ק ורשב"ץ : מצוה א' למנין : והם שתי
 ענפי מצוה : (יב) מצות עשה לברך אחר אכילת מזון
 שנאמר ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך וצריך שיברך
 ברכת המזון בנחת ובקול רם ובשמחת הלב כדכתיב ויאכל בעו
 וישתויטב לבו ופירשו שבירך ברכת המזון ויכוין בארבע ברכות
 כנגד ד' אותיות שבשם הגדול ויכוין שישפיע שפע ברכות לד'
 עולמות אצילה בריאה יצירה עשיה וכתב בס' החינוך שקבל
 מרביתו שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד
 כל ימי חייו ממנין תרי"ג, והנשים ספק אי חייבין בבהמ"ז
 מן התורה : (יג) מצוה עשה לברך על התורה לפניה שנאמר
 כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו ממנין תרי"ג לרמב"ן

ורשב"ץ

טוב טעם ודעת - קמא קלוגר, שלמה בן יהודה אהרן עמוד מס': 177 הודפס ע"י אוצר החכמה

סימן סח

לידידי הרב רבי משה זאב נ"י הגאב"ד דק"ק ביאליסטאק

ע"ד שאלתו בעסק צוואת אם שהוא נגד צוואת האב איך יעשה הבן.

לעצום טרדותי להשיב בדברים הנוגעים לדינא, לא הי' אפשרי להשיב מיד, ושאלת רומ"פ אינה נחוצה כ"כ לתשובה, למה דקיי"ל דאין כופין על מצות כבוד אב ואם, אך פניתי היום קצת לשום עין במכתבו כרצונו.

ינה הדבר פשוט שאין איסור להבן לעשות כרצון אמנו כיון דיש בו חסרון כיס, דקיי"ל (קידושין דף ל"ב ע"א)

כבוד אב משל אב, ומלבד זה אף אם לא היה חסרון כיס, מכל מקום י"ל דדמי לאביו אמר השקני מים ואמו הגרושה אומרת השקני מים, דשניה' שוים ולאיהו שירצה יקדים, כיון דלא שייך לומר אתה ואמך חייבים בכבודו, הכי נמי במתה אמו, כי המות יפריד ביניהם, ומה הפרש בין פירוד גרושין לפירוד מיתה, וכעין זה כתב בספר לוית חן (פ' ויגש) בפסוק ויזבח זבחים לאלוקי אביו לחלק דבחיי אביו מחוייב בכבוד אבי אביו יותר מכיבוד אביו, דאתה ואבין חייבים וכו', אבל לאחר מיתת אביו לא עיי"ש.

אמנם דבר זה נסתר מדברי הב"י יו"ד (סי' שע"ו) שכ' וזה לשונו ומצוה לומר קדיש על אמו בחיי אביו, ואם אביו מקפיד אע"פ דאמו עשתה לו צוואה לומר בשבילה קדיש, כבוד אב עדיף מכבוד אם עכ"ל, מבואר דצריך לעשות לשמוע לאביו, מכל מקום הסברא צ"ל עיון, דמ"ש מיתה מגירושין ר"א.

[וראיתי] אח"כ בתשרי נודע ביהודא מהדורא תנינא תאה"ע (סי' מ"ה) שכתב דבמת אביו וצוה לו לעשות כן ורצון אמו בהיפוך דישמע לאם, דכיבוד בחיים עדיף מכיבוד אחר מיתה עיי"ש, א"כ מכ"ש בנ"ד דאביו בחיים עדיף מכבוד אם דלאחר מיתה, אולם גם זה נסתר מהב"י הנ"ל שכתב דוקא דכיבוד אב עדיף משל אם ולא כתב דכיבוד מחיים עדיף מכיבוד לאחר מיתה, ויהי' נ"מ לדינא דאפילו בהיפוך אם אביו מת וצוה לו לומר קדש אחריו ואמו מקפדת דישמע לאמו].

ונראה קצת ראי' להב"י מסוגיא דקידושין (דף ל"א ע"א) אמר לו מבין ריסי עיניך ניכר שבן אלמנה את וכו' פירש"י דאין צריך אתה למעשה אלא ללמוד, והרי מכל מקום אפשר דצריך לו למעשה דאולי אמו צוה לו מה שיעשה אחר מיתתה ואביו מקפיד בדבר דתליא בדינא דגרושה, אלא על כרחך דבכה"ג צריך לשמוע לאביו.

עכ"פ בנידון דידן הדבר פשוט דאיהו שירצה יקדים כיון דאינו מחוייב לשמוע לאביו מחמת חסרון כיס.

ומה דכתב מעכ"ת דמהאי טעמא דחסרון כיס כיון דליכא מצוה לשמוע בכה"ג לאביו ממילא צריך לשמוע לאמו, זה אינו, כיון דבעצמותו חל עליו חיוב דכיבוד אב אלא דהתורה לא חייבתו בחסרון כיס, ומכל מקום אם עושה כן לא מקרי בכלל אינו מצווה ועושה, דהמצוה בעצמותו מקיים כדינא אלא דאינו חושש לחסרון כיס, וכנותן המעות במתנה לאביו וממילא מקיים המצוה כדינא.

הגע עצמך אם נזדמן לו ב' מצות עשה באחד אין בו חסרון כיס, ובאחד צריך ביזבז יותר מחומש בנכסיו,

וכי נאמר דאסור לעשות המצוה בממונו ולבטל מצוה אחרת כיון דאינו מחוייב לעשות המצוה דחסרון כיסו יותר מחומש, כדאייתא בשו"ע (סי' תרנ"ו ס"א), נשתקע ולא נאמר דמכל מקום מקיים המצוה כתיקונה ואין בזה גרעון במה דרוצה לאבד ממנו הכי נמי בנידון דידן, לזה נראה בפשיטות דהבן יכול לעשות כמו שירצה.

[אב"ה] כעין זה כ' אבא מארי מ"ו נ"י במ"ש המגן אברהם (סי' תרל"ט בהקדמה) בשם מהר"ש יונה מי שאינו יכול לבא לסוכה כי אם על ידי שיעבור בנהר ע"י ספינה אסור לעבור ואם עבר בדיעבד במקום מצוה ואונס בשעת הדחק יש לסמוך על הרשב"א, וכתב המגן אברהם וצ"ע דהא אינו מחוייב לילך לסוכת חבירו, וראיתי בספר שיצא מקרוב ס' מחצית השקל, דכוונת הר"ש יונה דיש לסמוך על הפוסקים המתירים ולא מקרי עבר איסורא ולכן רשאי לברך על הסוכה, דלהאוסרים אין לברך על

רמ. ובשו"ת חיים שאל (ח"א סי' ה' ד"ה וגדולה) כתב, שלא ראה רבינו דברי היש"ש קידושין (פ"א סי' סג) שכתב וז"ל: מצאתי כתוב שאם האב מוחה בבנו שלא יאמר קדיש על אמו כי מקפיד עליו מאחר שהוא חי, כבודו קודם, עכ"ל. והסיק מדברי היש"ש שהטעם שכבוד האב קודם בענין זה, לאו משום דאתה ואמך חייבים בכבודו, אלא משום שאביו חי וכבוד מחיים עדיף מכבוד לאחר מיתה. והוסיף שכן הוא גם כונת הב"י אלא שקיצר. ובשו"ת הר צבי (יו"ד סי' קצח) כתב, שהמחבר הנ"ל הבין כי דברי היש"ש שכתב מאחר שהוא חי, מוסבים על סוף דבריו דמאחר שהוא חי כבודו קודם. כלומר, שלהכי כבוד אב קודם מאחר שהוא חי וכבוד מחיים עדיף, אבל נראה שדברי היש"ש מאחר שהוא חי הם מוסבים על תחילת דבריו, כי מקפיד עליו מאחר שהוא חי, וזהו נתינת טעם על הקפידא של האב, שלכן מקפיד עליו שלא יאמר קדיש מאחר שהוא חי. **רמ"א**. בשו"ת הר צבי (יו"ד סימן קצח) כתב שאין לומר שמת נעשה חפשי מן המצוות, שמבלי הטעם שהמות יפריד אין מספיק הטעם מפני שהיא פטורה מן המצוות, דלא מצינו בשום מקום שאם האם חרשת או שוטה שהיא פטורה מן המצוות, דלא יהא כבוד אב עדיף, וע"כ משום דסוף כל סוף היא אגידא גביה.